קב א מיי' פ"ט מהלי אישות הלי כו סמג

עשין סח טור ש"ע אה"ע

כימן מו סעיף ו: קג ב מיי פכ"ד מהלי אישות הלי כד סמג

שם טוש"ע אב"ע סי יא

ג ומיי׳ פ״ל מהל׳ נערה

ה"ו טוש"ע שם סי' קעו

ק"ג]:

קד ד מיי' פ"י מהלכות

עשין ג טור ש"ע אה"ע סי

קיט סעיף ב:

תורה אור השלם

1. כִּי יִקּח אִישׁ אִשְּׁה וּבְעָלָה וְתָיָה אָם לֹא תִּמְצָא חַן בְּעֵינְיו כִּי מִצְא בָה עָרָות דְּכָר וְכְתַב לָה

ַסָּפֶר בְּרִיתֻת וְנְתַן בְּיָדָה וְשִׁלְּחָה מִבֵּיתו:

2. לא יָקוּם עֵד אָחָד. בְּאִישׁ לְכָל עָוֹן וּלְכָל חַטָּאת בְּכָל חַטָא אֲשֶׁר

חטא על פי שני עדים

יָּנֶטְאָת עֵל כִּי שְׁנֵי עֵּוִים אוֹ עַל פִּי שְׁלֹשָׁה עֵדִים יָקוּם דְּבֶר: דברים יט טו

ָּיָּןְים יְּבֶּי, רְבֵּי בְּיִּכְּים 3. וְנָתַן הָאִישׁ הַשְּׁבֵב עִמְּה לַאֲבִי הַנַּעֲרְ חֲמִשִּׁים כָּסֶף וְלוֹ תִהְיֶה

לְאָשָׁה תַּחַת אֲשֶׁר עִנְה לא יובַל שַׁלְחָהּ בְּל יָמָיו: דברים כב כט

ָּבְּיִּהְיּ 4. אַל תַּחֲרשׁ עַל רַעֲרְ רְעָה וְהוּא יוֹשֵׁב לֶבֶּטַח

אתר:

דברים כב כט

משלי ג כט

גירושין הל׳ כא סמג

ל) בס' מ"ד מהפך הגי" דכאן ל"ל וב"ש מי כתיב או ערוה כו' וכ"כ מהר"ם שי"ף בדעת רש"י, ב) [לעיל פט. ע"ש], ג) שבועות מט: ר"ה ג. מענית ט., ד) ופסחים לג :], ה) ס"א, ו) [פסחים עו. תמורה ה.], ו) [יבמות היטבז. מ: פ"ש היטבן,
ח) [מוספתא סוטה פ"ה],
ט) בכח"י נוסף, דלח,
ז' ברי"ף ורא"ש נוסף,
ושכניה, יא) [דברים כד],
יצ) בדפו"ר ליתא ממיבת דהא קרא וכו' עד כאן ונוסף ע"פ רש"ל ולמהרש"א ל"ג ליה, יג) מיבה וב״ה נוסף ע״פ רש״ל ולמהרש״ה ל״ג, יד) למהרש״ה ל״ג מיבת ואיל. עו) נייי וב"ש והנה זו יומורנ**, שו**) ליי וביים נהגה וו ל"ב וליתא בדפוס זיטמיר], **טו**) [דברים יז], **יו**) [דברים כב], יח) [שמות כג], יע) בראשית ית, ל) [דברים טו], לא) [בראשית יע], כב) ודברימון. כג) ואיובינון. לב) [יניים], לגו [יניים], לד) [איוב יד], לה) [שם ט], לו) ל"ל פסוק, לו) [בראשית כת) ושמות יחו. ג.], לד) [שמות יג], לה) מיבות וכל אלו ליתא בדפו"ל, (ו) [שם יב], (ו) [שמות טו], (ח) [ירמיה ג], (ט) [ראה יא כט, שופטים יז יד, ריש פ' מבואז. מ) ושסז. מא) [שמותיח], מב) בדפו"ר, דכל, מג) פי׳ שמגרשה שלח לכנק מד) פי שמהו של של כלת, מד) ל"ל אחד, רש"ש, מה) נראה של"ל תבאו, מו) [דפירקן הי"א], מו) [נ"ל בלאו וכן הוא בהדיא בירושלמי],

גליון הש"ם תום' ד"ה מה לחלן וכו' בב' לאוין. קשה לי היאך חל איסור מחזיר גרושתו על איסור סוטה בלא כולל ומוסיף ולומר דהוי גזירת הכתוב מנ"ל זה הא י"ל

הלכון פרא להיכא דבאו עדי הומה והזימו לעדי הטומאה ול"ע. וע' רשב"א הטוממה ול עד וע לשב מ בתשובה סי תקנ"ז ולריך לי עיון גדול [וע"ע בתוס׳ במשניות :[לע"ל]

הגהות הב"ח

(ħ) רש"י ד"ה כי וכו׳ וכלחלו שחין חתה כל"ל ותיבת כגון נמחק: (ב) תום' ד"ה ב"ם מברי וכו׳ נ"ב מ"ח תמצא וגו'. [כ"ה כלפו"ר ולפנינו הוגה ע"פ רש"לו:

הגהות מהר"ב רנשבורג

א] תום' ד"ה מה להלן בעדים ברורים כו' בירושלמי פריך כו' ומשני לעבור עליו בב' לאוין. בלאו כל"ל וכ"כ בשו"ח פנים מאירות ח"א ססי ק"ד יעוש"ה וכ"ה בירושלמי:

מוסף תוספות

א. ברא"ש בסימן והצריכו רבינו תם גט אחר היה. ב. על דבית שמאי. הרא"ש. רשב"א. תום׳ ג. נמוס׳ הללו ש, ישכ ה. ג. נמוס׳ הלל״ש ולשנ״ל: בלא תעשה.

מבעלה מפני דבר ולא מפני ערוה הוא דקאמר רחמנא מותרת לינשא לאחר כדכתיבים והיתה לאיש אחר אבל היולאת משום ערוה תהא אסורה לכל: וב"ש האי דבר מאי עבדי ליה כו'. דהא קרא דוקא בערוה לחוד איירי וא"כים ערוה בדבר מבעי ליה כלומר ערוה בעדים: אף כאן בעדים. ברורים. אינה נאסרת עליו משום ערוה אלא בעדות ברורה: יגי וב"ה. דהא על כרחינו האי דבר מפקיתו ליה לעדות כדמפרש ליה יד ואזיל: מי כסיב ערוה בדבר. דמשמע דמלא בה ערוה בעדים ברורים: שו **וב"ה**. נמי ודאי מיבעי להו להכי לענין לכופו להוליא דלא כייפינו ליה להוליא אלא בעדות ברורה מיהו להכי כמיב ערות דבר ולא כתיב ערוה בדבר ולא כתיב נמי או ערות או דבר כי היכי דלידרשיה בתרוייהו דמשתמע ערוה או דבר ומשמע נמי ערוה בדבר: כי משמש בחרבע לשונות. במקום ארבע לשונות הללו נכתב כי בתורה במקום אם במקום פן במקום אלא במקום אשר. במקום אם כמו כי ימלא בקרבך שי כי יקראיי כי תראה חמור כי תפגעים כולהו משמע לכשיארע כלומר אם יהיה כך וכן רובן. במקום אלא לסתור דבר האמור למעלה לומר אינו כן אלא כן כמו ויאמר לא כי נחקתיש אינו כן כדבריך אלא נחקת וכן אל מקפון את ידך כי פתוח תפתח לוי אלא פתוח תפתח לו וכמו לא כי ברחוב נלין יא לא נסור אל ביתך אלא ברחוב נלין וכן הרבה. במקום פן כי תאמר בלבבך רבים וגו' לא תירא מהם וגו'ים אין אתה יכול לפרש בלשון אם לומר אם תאמר בלבבך וגו׳ לא תירא מהם הא אם לא תאמר תירא מהם אין זה נכון ולא בלשון אלא אבל נדרש הוא בלשון פן לומר שלא תאמר כן ובתמיה נדרש כלומר וכי תאמר בלבבך רבים הגוים האלה ותירא מהם וכן כי תאמרו מה נרדף לוכם לשולם לא תשיבו אל לבבכם לומר מה נרדף לו וכן כל כי

מוסרם לשניהם. כלומר אף מגרש שני ונושא ראשון ואפי׳ רב הונא מודה בהח: מתנר' הקדיחה. שרפה חו ע"י חור שקורין חדורשי"ר או במלח כמו כי אש קדחה באפי (דברים לב): ערות דבר. לב"ה משמע להו או ערוה או שאר דבר סרחון: ר"ע אומר. אפיי לא מצא בה לא ערוה ולא דבר: גב' משום דבר מנשא. היוצאת

אוהלכתא מותרת לשניהם: ב**ותני'** בית שמאי אומרים לא יגרש אדם את אשתו אלא אם כן מצא בה דבר ערוה שנאמר יכי מצא בה ערות דבר ובית הלל אומרים אפילו הקדיחה תבשילו שנאמר כי מצא בה ערות דבר ר' עקיבא אומר אפי' מצא אחרת נאה הימנה שנאמ' יוהיה אם לא תמצא חן בעיניו: גבן' תניא אמרו בית הלל לבית שמאי והלא כבר נאמר דבר אמרו להם ב"ש והלא כבר נאמר ערות אמרו להם ב"ה אם נאמר ערות ולא נאמר דבר הייתי אומר משום ערוה תצא משום דבר לא תצא לכך נאמר דבר ואילו נאמר דבר ולא נאמר ערות הייתי אומר משום דבר תנשא לאחר ומשום ערוה לא תנשא לאחר לכך נאמר ערות ישוב"ש האי דבר מאי עבדי ליה נאמר כאן דבר ונאמר להלן דבר על פי שני עדים או על פי שלשה עדים יקום² רבר ים הל להלן בשני ערים אף כאן בשני עדים וב"ה מי כתיב ערוה בדבר וב"ש מי כתיב או ערוה או דבר וב"ה להכי כתיב ערות דבר דמשמע הכי ומשמע הכי: ר"ע אומר אפי' מצא אחרת: במאי קא מיפלגי בר"ל יבאמר ריש לקיש כי משמש בד' לשונות אי דלמא אלא יידהא ב"ש סברי היה אם לא תמצא חן בעיניו] כי מצא בה [והיה אם לא תמצא חן ערות דבר דהא מצא בה ערות דבר ור"ע סבר כי מצא בה ערות דבר אי נמי מצא בה ערות דבר אמר ליה רב פפא לרבא לא מצא בה לא ערוה ולא דבר מהו א"ל מדגלי רחמנא גבי אוגם ילא יוכל לשלחה יכל ימיו יכל ימיו בעמוד והחזיר קאי התם הוא דגלי רחמנא אבל הכא מאי דעבד עבד א"ל רב משרשיא לרבא אם לבו "לגרשה והיא יושבת תחתיו ומשמשתו מהו יקרי עליה יאל תחרש על רעך רעה והוא יושב לבמח אתך תניא ייהיה רבי מאיר אומר כשם שהדעות במאכל כך דעות בנשים יש לך אדם שובוב נופל לתוך כוסו וזורקו ואינו שותהו וזו היא מדת פפוס בן יהודה שהיה נועל∞ בפני אשתו ויוצא ויש לך אדם שזבוב נופל לתוך כוסו וזורקו

והלבתא מותרת לשניהם. ומעשה גא לפני ר"ת שילא על גט אחד קול פסול ונתנוא גט שני מפני הלעז ולא הלריכה ר"ת להמתין ג' חדשים מזמן גט שני כיון שהראשון היה כשר ולא היה גט שני אלא מפני חששא דלעו והביא ראיה מכאן דאמרי׳ הכא דמותרת לשניהם אע"ג דדמי

למחזיר גרושתו מן האירוסין כיון שאין כאן אלא קול בעלמא לא החמירו ואומר ר"י דאין ראיה דשאני הכא דהוי קול מזה ומזה ואין דומה כל כך למחזיר גרושתו מן החירוסין אבל בקול מדי אחר יש להחמיר כדאמרינן לעיל כשלא מנאו דבר על בוריו שלה יגרש שני וישה רחשון הע"ג דקידושי ראשון לא הוי אלא קול בעלמא מ״מ מחמירין משום דקידושי שני קידושי תורה ודמי טפי למחזיר גרושתו מן האירוסין: בי משמש בד' לשונות. מה שפי' נקונט' דכי מה) תבא וכי יביאך וכי בא סום כולן משמשין בלשון דהא דאי אפשר שישמשו במקום אם דהא ודאי הביאם הקב"ה לארץ וכן ודאי כי בא סום פרעה ונראה לר"ת דבחנם דחק דהרבה אם משמשים בלשון זה כגון אם תקריב מנחת ביכורים אם כסף תלוה עד אם כלו לשתות אם יהיה היובל לבני ישראל כולם הם לשון ודחי: לעיל: בה להדן בעדים ברורים בו'. נירושלמימו) ב פריך דאמאי אנטריך קרא דלא יוכל בעלה אשר שלחה לשוב לקחתה תיפוק ליה דבלאו הכי אסור להחזיר סוטתו כיון שיש עדים ומשני לעבור עליו מ) בכ׳ ג לאון א]: (כ) בית שמאי סברימצב בה ערות דבר דהא מצא בה ערות דבר וגוֹ׳. ואית ספרים דגרמי ב"ה וב"ש ואור"י דר"ע סבר כב"ש דאמרי ערות דבר חדא מילתא דאי תרי מילי נינהו או ערוה או דבר למה לי לכתוב דבר להקדיחה תבשילו כיון דכתיב אם לא תמלא חן בעיניו דהיינו מלא נאה ממנה מותר לגרשה וערות דלחחר תנשח וה"ה הקדיחה תבשילו ולפ"ז אתי שפיר הא דנקט בספרים וב"ש ולא נקט וב״ה לאשמועינן אע״ג דשוין ר"ע וב"ש בדרשה דערות דבר מ"מ

פליגי בהאי והרב רבי אלחנן מפרש

דר"ע אתי שפיר כב"ה דאי לאו

דאייתר ליה דבר להקדיחה תבשילו

לא הוה דריש כי מלא בה בלשון אי נמי:

לעזי רש"י אדורשי"ר. לחרוך.

מוסף רש"י

כי משמש בד׳ לשונות כי משמש בור כשונות אי דלמא אלא דהא. לשון כי, כד' לשונות משמש במקרא, פעמים בא במקום אס, פעמים בא במקום דילמא שמא, פעמים בא במקום דהא, שנותן טעם לדבר, פעמים בא במקום אלא וסותר את דבור שלפניו ור״ה ג. בארוכה, וכעי"ז תענית ט.). כל ימיו בעמוד והחזיר קאי. לא תהא בשילוחיה כל ימיו אלא יחזירנה (מכות טו.) דאם גירש יחזיר (תמורה ה.).

פסקי רי"ד

. אמימר אמר לשויהם. ופסיה חלמודא **מתני'** בש"א לא יגרש אדת את אשתו אא״כ מצא מצא כה ערות דבר וכה"א אפילו הקדיחה תבשיל דבר. ר' עקיבא אומר אפי מצא אחרת נאה הימנה שנא׳ והיה אם לא תמצא חן בעיניו: א״ל רב פפא . לרבא לא מצא בה לא מדגלי רחמנא גבי אונס לא יוכל לשלחה כל ימיו [כל ימיו] בעמוד והחזיר קאי מכלל דהכא מאי דעבד עבד. א״ל רב משרשיא לרבא אם [היה] בלבו לגרשה והיא יושבת תחתיו ומשמשתו מהו קרי עליה אל תחרוש על רעך רעה והוא יושב לבטח אתך. . תניא היה ר' מאיר אומו דעות בנשים יש לך אדם שזבוב נופל לתוך כוסו מדת פפוס בן יהודה שהיה

ושותהו וזו היא מדת כל אדם שמדברת עם אחיה? וקרוביה ומניחה ויש לך אדם שזבוב נופל לתוך תמחוי מוצצו ואוכלו זו היא מדת אדם רע שרואה את אשתו יוצאה וראשה פרוע ומווה בשוק

הסמוכין לאף אף כי תאמר לא ופרומה חשורנולי) אף כי אנכי אעננולי כולן נדרשין בלשון חימה הלכך סוף יו פירוש מלמדך פן חאמר כן. ועוד משמש בלשון דהא דהיינו אשר או מפני כלומר ליתן טעם ליישב דבר שלמעלה הימנו כמו לא צחקתי כי יראה בי למו אשר יראה כלומר מפני שיראה וכן מדוע אתה יושב לבדך כי יבא אלי העסים מפני שבא אלי העם שהעם בא אלי וכן כי זה משה האישישי כי אמרחי פן חגזל את בנוחיף^ט כי אמרחי רק אין יראת אלהים^(א) כולן נדרשין כמו אשר כלומר מפני וכן כי גוע אהרן לם לפי הדרשה שדרשוהו חכמים שמפני גויעתו נסתלק הענן. וכולהו מתרגמינן להו ארי שלשון ארי בארמי משתמש כל לשונות כי בעברי ואם באת לשנותו לריך אתה לשנות כולן לפי עניינו וכל כי הנפתרים בלשון כאשר כמו והיה כי יביאך^{נה)} ל⁶וכל אלו שאין אתה יכול לפותרו בלשון אם דהא ודאי יביאך וכן כי תבואו אל הארץ^{נה)} כי בא סוס פרעה^{נה)} כי תרבו ופריתם בארץ^{נה)} כולן לשון דהא הן נפתרים במדרש סיפרא וסיפרי נש עשה מלוה זו שבשבילה תכנס לארץ בשכר שתירש תכבש כלומר מפני שיביאך וכשתבואו אל הארץ אתם זקוקים למצות הללו וכי בא סום פרעה וגו' מפני שבא סום פרעה וגו' לפיכך ותקח מרים וגו'. וכל (6) כגון אלו שאין אתה יכול לפותרן בלשון מפני ונפתרין בלשון כאשר כמו כי יאמרו אליכם בניכם" כי יהיה להם דברמא כולן לשון אם הם: דהא מלא בה. מפני שמנא בה הא לאו הכי לא יגרשנה. וב"ה נמי הכי משמע להו לשון מפני שמנא בה או ערוה או דבר ואם לאו לא יגרשנה הלכך לא תמלא תן דקאמר קרא היינו מפני שמלא בה כדמפרש ביה ולא משום חן של נוי: ור"ע. מפרש ליה להאי כי בלשון אם הלכך תרי מילי נינהו אם לא תמצא חן של נוי בעיניו ואם מצא בה ערות דבר: לא מצא בה לא ערוה ולא דבר. לב"ה וגירשה: מהו. מי כייפינן ליה לאהדורה או לא: גבי אונס. האונס את הנערה בתולה: לא יוכל לשלחה כל ימיו. ואמרינן במס' מכות (דף טו.) דהאי כל ימיו קרא יחירא הוא ובא ללמדך לא יוכל לשלחה ואם שלח לא יהא בשילוחה כל ימיו שב"ד כופין אותו להחזירה ואינו לוקה על שילוחו שנחקו הכחוב לעשה של עמוד והחזר מכלל מים דלכל המגרשים אינם בעמוד והחזר דאי כל מים מגרשי נשוחיהן בעמוד והחזר למה לי לגלויי בהאי: מהו. יש עונש בדבר או לא: שדעות במארל. דעות בני אדם חלוקות באסטניסות של מאכל ומשתה יש שהוא איסטנים וקך במאכל מחמת מיאוס מועט ויש שאינו איסטניס כל כך ויש שאינו איסטניס כלל כך דעות בני אדם חלוקות בפריצות יש מקפיד על פריצות מועט ויש שאינו מקפיד כל כך ויש שאינו מקפיד כלל: פפום כן יהודה. בעלה של מרים מגדלא נשייא היה וכשיוצא מביתו לשוק נועל דלת בפניה שלא תדבר לכל אדם ומדה שאינה הוגנת היא זו שמחוך כך איבה נכנסת ביניהם ומזנה תחתיו: ופרומה

נועל הדלת בפני אשתו ויוצא. ויש לך אדם שזבוב נופל לתוך כוסו וזורקו ושותהו זוהי מדת כל אדם שרואה את אשתו מדברת עם שכניה ועם קרוביה ומניחה. ויש לך אדם שזבוב נופל לתוך כוסו וזורקו ושותהו זוהי מדת כל אדם שרואה את אשתו מדברת עם שכניה ועם קרוביה ומניחה. ויש לך אדם שזבוב נופל בתוך תמחוי שלו ומניחה